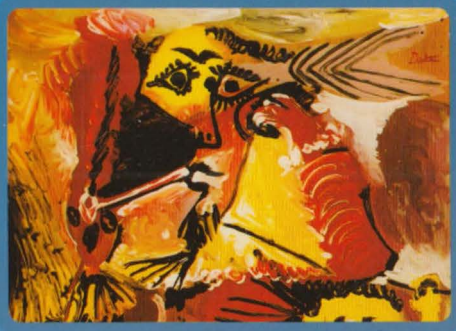
Rainer Maria Rilke

Düşten Taç

Türkçesi : Yüksel Pazarkaya

Şiirler 2

Cem Yayınevi

RİLKE KITAPLARI
Şiirler 2

RAINER MARIA RILKE
Düşten Taç
Almancadan Çeviren: Yüksel Pazarkaya
1. Basım: Mart, 2005
Dizgi: Mustafa Balaban
ISBN 975-406-805-4
Baskı: Umut Matbaası
(0212) 637 09 34
Cem Yayınevi: İpek Sokağı No: 10
34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 293 41 70 Faks: 244 15 33

RAINER MARIA RILKE

Düşten Taç

Almancadan Çeviren:
Yüksel Pazarkaya

cem yayınevi

ÖNSÖZ

"Düşten Taç" (*Traumgekrönt*), ilk kez 1896 yılında yayımlandı. Rilke'nin, 1895 yılında yayımlanan ve 2004 yılında Cem Yayınları'nın Rilke dizisinde Türkçe çevirisi çıkan "İyi Ruhlara Adak" (*Larenopfer*) kitabından sonra, gençlik şiirlerini içeren ikinci şiir kitabıdır "Düşten Taç" Ve Türkçe'de ilk kez eksiksiz sunulmaktadır.

Şairin geç dönem şiirleri, dünya üzerinde gittikçe yaygınlaşan bir ilgi görürken, ölümünden sonra gençlik şiirleri Almanca konuşulan ülkelerde bile başlangıçta fazla önemsenmemiş ve 1927 yılında altı cilt olarak çıkan *Bütün Yapıtları* yayınına, ayrıca 1930, 1938 ve 1948 yıllarında çıkan *Seçme Yapıtları* kitaplarına alınmamıştır.

Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, ellili yıllardan itibaren Rilke'nin gençlik dönemine ilgi uyanmaya başlamış ve sanatının, 19. yüzyıl sonlarına, özellikle *Jugendstil* akımına dayanan kökleri araştırma konusu olmuştur. Bu çevirilere temel seçtiğimiz ve 1955 yılında yayımlanan *Toplu Yapıtları* ilk kez şairin gençlik dönemi kitaplarını da içermektedir.

Orta ve geç dönem (1906-1926) şiirlerinin, 20. yüzyıl modern dünya şiirindeki önemi kavrandıkça, bu benzersiz yeteneğin, ilk evresindeki şiirleri de ilgi çekmeye başlamış ve Rilke'yi dünya şairi yapan özelliklerin ipuçları gençlik şiirlerinde aranmıştır.

Rilke, gençliğinde, 19 yaşından itibaren her yıl Noel zamanı bir şiir kitabı oluşturmuş ve yayınlamıştır. Bunların ilki olan "Yaşam ve Şarkılar" (*Leben und Lieder*) kitabından kendisi sonraları uzaklaşmış olsa da, daha sonra bunu izleyen üç kitabını (*Larenopfer, Traumgekrönt, Advent*) 1913 yılında kendisi "İlk Şiirler" (*Erste Gedichte*) adıyla hiç değiştirmeden bir kitapta toplamıştır.

Rilke'nin şiir kökenlerini anlamak için, onun da öngördüğü gibi, bu üç gençlik kitabının bilinmesi gerekir. Bu ilk şiirlerini Rilke, çeşitli kişilere armağan olarak adamıştır. Ancak, *Bütün Yapıtları*'nda bu adamlar çıkarılmıştır. *Bütün Yapıtları*'nda belirtildiğine göre, elinizdeki "Düşten Taç" (*Traumgekrönt*) kitabını da Rilke, ilk basımında şair Richard Zoozmann'a adayarak, bazı şiirlerin başına bu şairin şiirlerinden alıntılar koymuştur. Biz de *Bütün Yapıtları*'nı izleyerek, bu adamayı ve alıntıları dikkate almadık.

Rilke, yaşamından sonra yapıtı değerlendirilirken, önem sıralamasına dikkat edilmesini istiyor. Bununla elbette şiirlerinin, düzyazı, makale ve mektuplarından önce geldiğini belirtmek istemiştir. Aynı zamanda şiirleri arasında da belli aşamaların olduğunu ve bunları önemsediğini vurgulamak istemiştir.

İlk gençliğinde kitaplaştırdığı şiirlerini, kendisinin sonraki baskılara da hiç değiştirmeden aldığı düşünülürse, ilk kitaplarıyla orta ve son dönem kitapları arasındaki aşama farkına dikkat çekmesi, yaşamından sonra yapılacak basım ve değerlendirmelerde bunun önemsenmesini istemesi, anlaşılabilir ve şair açısından yerinde bir istemdir.

Biz de, ilk kez eksiksiz Türkçe'ye çevirdiğimiz şairin bu ikinci kitabındaki şiirleri, okurun da, Rilke'nin şiir gelişmesindeki yerine oturtarak okuyacağını ve değerlendireceğini umuyoruz.

Rilke, ilk döneminde kendisini etkileyen ustaların başında Stefan George'yi sayar. Ama bu etki, Rilke'nin kendi ifadesiyle, George'nin şiirini izlemek biçiminde değil de, onun şiir konusundaki öğütlerine kulak vermek biçimindedir. Burada, en başta şu öğüt geçerli olmuştur. Rilke, bu konuda 29 Mayıs 1907 tarihli mektubunda Friedrich von Oppeln-Bronikowski'ye şöyle yazar: "Sabırla çalışmayı öğütleyen bu ses, dışardan bir şey beklememekte, daha eski seslerle birlikte, beni sahip olmam gereken kendi doğamın eğiliminde güçlendirmiştir. Buna etki demek isterseniz, böyle diyebilirsiniz."

Rilke, George'nin, "Şiir, bir düşüncenin değil, bir atmosferin yansıtılmasıdır" (*Stimmungslyrik*), tanımlamasını gençlik şiirlerinde başından beri uygulamış bir şairdir. Bu tutumuyla çağdaşı *modern* genç şairlerden ayrılmış ve George ile henüz 22 yaşına girmemişken, 1897 Ekimi'nde Berlin'de ilk kez karşılaştığında, kamuoyunda özgün, kendini ve sesini bulmuş bir şair olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar bu ilk şiirlerini sonraları kendisi, *henüz olmamış,* diye değerendirse de.

George'nin çevresinde oluşan bir küme vardır o yıllarda (*Georgekreis*). Gençliğinde Rilke de bu kümeye dahil olmak istemiştir. Ama George'nin, örneğin bir Hofmannsthal'a destek verirken, Rilke'yi önemsemez bir tavır takındığı da bilinmektedir.

"Düşten Taç" kitabı iki bölümden oluşmaktadır. *Kıral Şarkısı* başlıklı ilk şiirden sonra gelen "Düşlemek" bölümünde 28 şiir, "Sevmek" başlıklı ikinci bölümdeyse 22 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerde Rilke'nin orta ve son dönem şiirinin filiz uçlarını bulmak mümkün. İki bölümdeki şiirlerinde Rilke şiirinin iki değişik boyutu örnekleniyor.

"Sevmek" şiirleri, ilk kitabında olduğu gibi, sevgi izleğine somut şeylerden yola çıkarak, iç boyut katıyor ve iç ve dış söyleşini özgün bir şiirsel deyişte bütünlüyor.

"Düşlemek" şiirlerinde ise, şiirsel deyiş aşkınlaşıyor ve özellikle bu aşkınlık yine içten ve dıştan kavrayan bir söyleşiyle biçimleniyor.

Almanca yazılan şiirin bilimsel araştırmalarında *genç Rilke* deyimi yerine, ellili yıllardan itibaren *ön Rilke* (*Avant-Rilke*) kavramı yerleşmiştir. Bu ayrıntı, 19-24 yaşlarındaki Rilke'nin yazdığı şiirler bir evrim içinde sonraki Rilke'ye dönüşmüyor, görüşünü yansıtır. Bu şiirler, orta ve son dönem şiirlerinden ayrı bir deyiş ve biçimlenme gösteriyor. Önceleri *yeni Romantik* diye değerlendirilen bu şiirlerin, edebiyat bilimi içindeki gelişme sonucu, *Jugendstil* şiir kavramıyla tanımlanması yeğlenmiştir.

"Düşten Taç" şiirlerini, Amerika'da *Ohio State University* Alman Edebiyatı bölümündeki konuk profesörlüğüm sırasında (Mart-Haziran 2004) çevirmeye başladım. Daha sonra Gökçeada'da tamamladım. Demek istediğim, başım rahattı ve bol vakit ayırabildim, bu şiirlere odaklanıp yoğunlaşabildim. Yine de ilk kitapta (*İyi Ruhlara Adak*) olduğu gibi, bu çeviriler de Rilke'nin şiirine bir yaklaşım olabilir ancak.

Bir iç yapı, deyiş, düzen, dil ve biçim ustası olan Rilke'nin, özellikle biçimsel özelliklerine, uyak yapısına, kısaca özgün Almanca metinlere yaklaşım arayışı içinde oldum. Bu arayışın ürünü, bütün çabalara karşın, bazen özgün metinlerin pek de yakınına düştü sayılmaz. Yine de bu çeviriler, umarım, genç Rilke'nin şiir sesini, tadını, rengini, ahengini ve atmosferini okura anıştırır.

Gökçeada, Kasım 2004
Yüksel Pazarkaya

DÜŞTEN TAÇ
(*TRAUMGEKRÖNT*)
1896

KIRAL ŞARKISI

Yaşamı omuzlamalısın onurla,
o küçültür yalnızca küçükleri;
dilenciler kardeş diyebilir sana,
yine de olabilirsin kıralın biri.

Alınların sana tanrısal susuşunu
altın kızılı bir alınlık kesmese de, -
çocuklar eğecek karşında boynunu,
edecek uçarı tutkunlar secde.

Günler parlayan güneşten
sana erguvan ve kakım örer,
elleri hüzün ve gönençten,
geceler önünde diz çöker...

DÜŞLEMEK

I
KALBİM unutulmuş küçük kilise;
sunakta vahşi bir mayıs kabarır.
Fırtına, o gözüpek kimse,
çoktan ufak camları parçalara ayırır;
şimdi zangoç odasına kadar sızmaktadır
ve asılır orda çömez çanına iyice.
Cırlak çanın tutuk hasret çığlığı çağırır
çoktan ayak kesilmiş sunak yerine
fena halde şaşırmış uzak Tanrı'yı nazır.
Rüzgâr gülüp hoplar pencereden zangır zangır.
Ama o kaptığı gibi ses dalgasını öfkeyle
eder parça parça çinilere fırlatır.

Ve garip arzular diz çöküp sıralanır
kapı önüne ve dilenir yosun tutmuş eşikte.
Ama geçmiyor artık bir duacı çoktandır.

II
Ben düşünürüm:

Bir köy huzur aydınlığında sade,
orada horoz ötüşleri;
ve bu köycük çiçek karları içinde
yitip gitmiş görünüşleri.
Ve bu köyceğizde pazarlık ak
çehrelerle ufak bir ev;
sarışın bir baş sallanır kaçamak
tül perdeden dışarı verev.
Tezden kapıya, reze kısık kısık
yardıma çağırır doğrusu, -
ve sonra odada hafiften bir tansık,
lavanta kokusu...

III
SANKİ DİYORUM: bir evim var;
otururum kapı önüne geç vakitte,
ardında mor dallar
ırak yankıyan cırcır kemanlar
kızıl güneş ölmeye gitmekte.

Bir kasket gibi yeşilimsi kadife
durur evimin üstünde yosunlu dam
ve ufak, kalın kiriş çerçeve
ve parlak kurşunlu camları alevle
gönderir sıcak sevgiler günün ardından.

Düş gördüm, ve gözüm uzandı
hemen soluk yıldızlara doğru, -
köy tarafından bir *Ave*[1] yakındı,
ve yitik bir pervane salındı
karsı ışıyan yaseminde duru.

Yorgun sürü patır patır koşarak
geçti, ıslık çaldı küçük çoban, -
ve gömüp başımı elime alarak,
duyumsadım paydos vaktini, bak
ruhumun tellerine dokunan.

1 Bir Aziz/e için ilahiye giriş. Selâm, merhaba, hoşça kal.

IV

YAŞLI bir söğüt yas tutuyor
kuru ve duyumsuz, mayıs girerken, -
eski bir kulübe oturuyor
boz ve yapayalnız yanında hemen.

Olsa da bir zaman bir yuva söğütte,
kulübede bir mutluluk ocağı;
kış geldi ve acı, - ve ikisi de
uzakta kaldı...

V

BURADAKİ gülü, şu sarısını,
oğlan dün verdi bana,
bugün götürüyorum, aynısını,
onun taze mezarına.

Yapraklarına yapışık
hâlâ ışıyan damlalar, - işte!
Yalnız bugün gözyaşı ışık, -
oysa dün çiydiler güneşte ...

VI

OTURUYORDUK birlikte alaca ışıkta.
"Anacığım," dedim, "değil mi,
yine anlatırsın o güzel öyküyü bana,
hani o altın saçlı prensesi?" –

Anacık öldüğünden beri, alaca günler içinden
bana yol gösteriyor özlem, o solgun kadın;
ve biliyor güzel prensesin söylencesinden
o da dosdoğru, anlattığı gibi anacığın...

VII
İSTERDİM bana beşik yerine
yapsınlar ufak bir tabut,
o zaman daha iyi olurdum, yine
nemli gecede dudakta sükut.

Artık hiçbir zaman vahşi bir arzu
ürkek göğsü titretmezdi, - sonra
ufak gövdede sessizlik olurdu,
öyle sessizlik ki almaz havsala.

Yalnızca bir çocuk ruhu ağar
göğe öyle usul, - salt usul usul...
Niçin bana beşik yerine ufak dar
bir tabut yapmadılar nedir bu zül? -

VIII
O buluta imrenmek isterim,
orada yukarlarda süzülebilen!
Nasıl da güneşli çayıra im
vurdu kara gölgesini öğlen.

Nasıl da güneşi karartmaya
cüret edebildi umursuz,
ışığa arzulu toprak ama
uçuşu altında gürledi huysuz.

Bütün altın ışık huzmelerin
o güneşin isterdim ben de
kesmek! Olsa da bir an için!
Bulut! Evet, imreniyorum yine!

IX

BANA öyle geliyor: Dünyayı, gürültülü, sayrı,
ani bir parçalanma daha geçende yok etti,
ve yalnızca dünya düşüncesi gayrı,
o yüce, bana kalıp gönlümde yer etti.

İşte benim düşündüğüm gibi o dünya;
her bir kuşku uçup gitti:
altın kanatlarında güneşin usulca
beni sarıp süzülür yeşil orman tesellisi.

X

EĞER halk, o uyuşuk aksak,
yürürse, eski yoldan tırıs,
isterim gezi yollarında ak
kokular harmanında uçmak
ağırbaşlı ve bir tanrı gibi yalnız.

Salınmak parıltıdan hevenk
uzaklara, parlak ödülden emin; -
alında serin çiçeklerden çelenk
ve çocuksu saf efsanelere denk
gönül kutsal tatil günü gibi sakin.

XI
BİLİYOR muyum, halim ne?
Havada koku dalga dalga
ve tunç rengi saplarda
yitik bir cırcır türküsü yine.

Benim de ruhumda tınılar
derin bir ses, yaslı-sevgili, -
böyle duyar bir çocuk ateşli,
söyleyince ölü anne şarkılar.

XII
İŞTE ışır paramparça çarşaf sisi
içinde hoş bakir Tanrılar ensesi
erken uyanan doğanın,
ve yalnız kuytu vadilerde
mor, çıplak çalıların gerisinde
görünür sahte efelenmesiyle
beyaz ayak izleri kışın.

Yürüyorum söğütler arasından
ıslak tekerlek olukları kıyısından
araba yolu boyunca ve rüzgâr ılık.
Güneş mart parlaklığında asılı
ve yakıyor karanlık kalpte dolu
özlemin beyaz adak mumlarını
umudumun aziz resmine karşılık.

XIII
BOZBULANIK gökyüzü, her rengi
ürküp solmuş.
Uzakta – sanki yanık bir kamçı yarası olmuş
bir tek kor kızıl çizgi.

Çılgın refleksler gidip geliyor.
Ve havada sanki var
gül kokusu, tükenmekte azar azar
ve sanki gizliden ağlıyor...

XIV

GECE ağır kokuyla kaplıyor parkı,
ve sessiz bakıyor yıldızları, hani
neredeyse ayın beyaz sandalı
ıhlamurun ucuna inmek ister gibi.

Uzaktan duyuyorum fıskıye
mırıldıyor çoktan unuttuğum bir masal, -
ve sonra bir elma düşüyor sessizce
uzun, kıpırtısız otların içine uysal.

Gece esintisi süzülüp yakın tepeden
arasından sıra sıra yaşlı meşelerin
mavi kanatlar üstünde pervaneden
ağır kokusunu taşıyor yeni şarabın.

XV

KOYNUNDA gümüşçe ışıyan kar gecesinin
uykuya dalmış her şey boylu boyunca,
ve sonsuz yaban bir acı nöbet tutuyor hazin
bir ruh yalnızlığınca.

Niçin susuyor ruh, diye soruyorsun,
niçin gecenin içine acıyı
dökmüyor? – Biliyor, çıkarsa ordan bungun,
söndürecektir çünkü bütün yıldızları.

XVI

AKŞAMÇANI. Dağlardan boğuk
yankıyor yine hep yeni bir sesle.
Duyumsarsın havayı kıprayan nefesle
yeşil vadiden esmekte, soğuk soğuk.

Beyaz çayır gözelerinden şırıldar
peltemsi bir çocuk duası gibi;
yüksek kara çam ormanında sanki
yüzyıllardan kalan bir alacalık akar.

Vuruyor bir bulut aralığından
akşam kızıl kan mercanları
kaya yamaçlarına. – Ve yansımaları
sessizce bazaltın omuzlarından.

XVII
DÜNYALAR yolcusu,
huzurla devam et yoluna..
kimse bilmez nedir acısı
insanın senin kadar.

Aydınlık ışıkla sen
başlayınca koşuya,
açar acı nemden
gözlerini sana.

İçlerinden – sanki
seslenirler: Anla! –
derin derinlikleri
saklar acılı bir dünya...

Bin gözyaşı söyler
dinmeden müzmin,
ve her birinde der
yansır senin resmin!

XVIII

İSTERİM bir sarışın mutluluk bulmak;
oysa yorgunum özlemden ve aramaktan. –
Sessiz çayırlarda akar sular ak ak,
ve akşam yorgun, kayınlara kanamaktan.

Kızlar ev yolunda. Kızıl iç gömlekte
güller; çınlamakta uzaklaşan gülüşleri...
Ve ilk yıldızlar yine görünmekte
ve öylesine hüzün verir düşleri.

XIX

ÖNÜMDE uzanıyor bir kayalar denizi,
çalılıklar, yarı bellerine moloza batık,
ölüm sessizliği. – Sislerden alnı çatık
abanıyor üstlerine gökyüzü.

Yalnızca fırıldıyor bitik bir pervane
oraya buraya üstünde bu sayrı yerin...
yapayalnız, bir Tanrı düşüncesinin
şaşırması gibi inkârcının göğsünde.

XX
SESSİZ evde kor oldu camlar,
gül kokusuyla doldu tüm bahçe.
Yüksekte ak bulut yarıkları üstünde
kıpırtısız havalarda akşam gere gere
kanatlarını açar.

Bir çan sesi boşaldı düzlüğe...
Gök katmanlardan bir çağrı gibi yumuşak.
Ve gizlice fısıltılarla dolu üstünde ak
kayınların gördüm geceyi ilk yıldızlar bak
işliyor silik maviye.

XXI

ÖYLE görkemli beyaz geceler vardır,
orada her şey gümüşe çalar.
Kimi yıldız uysal göz kırpar,
dindar çobanları çağırır
sanki yeni bir İsa bebek doğar.

Sanki yoğun elmas tozu yaman
saçılmış görünür çayıra suya,
ve gönüllerde, düşlere dalmış da,
ağar tapınaksız bir iman,
sessiz tansıkları gerçek yapmaya.

XXII
AÇIYOR dev bir tansık çiçeği gibi
ıtır dolu dünya, çiçek tozu halesinde,
bir kelebek mavi kanat minesiyle,
asılı mayıs gecesi.

Yok bir kıpırtı; yalnızca gümüş duyarga pırıldar...
Sonra taşır onu erken solmuş kanadı,
sabaha, orada yıldızçiçeğinden, yalım kızılı,
ölüm içer azar azar...

XXIII

NASIL, derinleyip her duyguyu,
devindirir göğsü tatlı bir basınç,
mayıs gecesi, sırıl sıklam yıldız dolu,
yayılınca ıpıssız alanlara hıncahınç.

Süzülürsün ayak ucuyla o ân
ve duru maviye uçar gönlün,
ve gece sanki büyük bir keman,
karanlık ruhun açılır bütün...

XXIV

AH, yıldızlar olsa hiç solmayan,
gün doğudan sökünce de;
böyle benzersiz yıldızlardan
ruhum çokça düşledi.

Yıldızlar, ışıyan ılım ılım,
göz oraya inmek ister,
güneşi içmekten yorgun argın
altın sarısı bir yaz günü biter.

Yukarda dünya çarkına süzülse
böyle yıldızlar gerçekten uysal, -
olmalı onlar gizli sevgiye
ve bütün şairlere kutsal.

XXV

ÖYLE acılı, öyle acılıyım, sanki
bütün dünya bozluğa batacak,
sanki öptü beni sevgili
ve dedi: elveda, ancak.

Sanki ölüyüm de oymakta
beynimi hâlâ vahşi eziyet,
tepeden bir orospu çalmaya
solmuş son gülümü etti niyet...

XXVI

VADİNİN dumanından yorgun
salınır akşam altın ayakkabıdan, -
pervane, ota asılır düşe dalgın,
bilmez ne edecek mutluluktan.

Her şey esenlik emer sessizlikten. –
Ruh o zaman öylesine kabarır,
ışıl ışıl bir örtü olup hemen
dünyanın karanlığına dolanır.

XXVII

BİR anımsama, aziz bilirim onu,
en içimden ışır gönlümde,
sanki tanrı resmi ak mermer anı
kutlu korular alacasında akkor halinde.

Anımsayış eski kutlu erinci,
anımsayış ölen mayısı derken, -
ak ellerde buhur, geçer eski
sakin günlerim önlerinden...

XXVIII

İNANIN bana, sayrısından bıkkın,
istemem artık bir bahar türkülü, -
isterim yalnızca güneşli yalın
ağaç tepeleri kızıl bir güz günü.

İstemem zevki, sevinç çığlığı,
göğsüme doldurmak yeniden, -
isterim salt içimde ölüm odası
sessizliği – ölü mutluluğum için.

SEVMEK

I
VE nasıl gelmiş olabilir sevgi sana?
Güneş gibi mi geldi, çiçek karı, yoksa
bir dua gibi mi geldi? – Anlat:

Göklerden söküldü bir mutluluk parlak
ve takıldı kocaman kanatları katlanarak
çiçek açan ruhuma taktı kanat...

II
BEYAZ kasımpatların günüydü bu, -
neredeyse ürktüm ağır görkemlerinden...
Ve sonra, sonra geldin almaya ruhumu
gecenin içinden.

Öyle ürkülüydüm, geldin sessiz ve sevgiyle, -
o ân düşünmüştüm düşte senden.
Geldin, ve sessiz bir masal, türküsüyle
çınladı geceden.

III

BİR mayıs günü olmak seninle,
geçip kendimizden çekmek birbirimizi
çiçek kokularından buhurlu yalım sergenine
ve çardağa beyaz yaseminli.

Ve oradan mayıs mavisine bakmak,
her arzu ruhta öylesine sakin...
Ve ortasında mayıs zevkinin bir mutluluk kurmak,
büyük bir, - budur benim istediğim...

IV
BİLMİYORUM bana ne oldu...
Bilmem, duyduğum gönenç ne,
kalbim kaçtı sanki esrikliğe,
ve özlem sanki bir türkü oldu.

Sevdiğimin kanı kaynıyor
ve saçı güneş sarmalana
ve gözleri Meryemana,
bugün hâlâ tansık yaratıyor.

V

HÂLÂ aklında mı, elma getirdiğim sana
ve altın saçını okşadığım usulca yumuşacık?
Biliyor musun, severek gülüyordum o sıra,
ve sen o zaman bir çocuktun daha ufacık.

Sonra ciddileştim. Yüreğimde yandı
taze bir umut ve eski bir hüzün...
Hani mürebbiye bir defasında almıştı
senin elinden >Werther<i, işte o gün

Bahar çağırdı. Öptüm yanaklarından,
gözün baktı bana kocaman ve mutlu.
Bir Pazar günüydü. Uzak çanlar çan çan
ve çamlıktan ışıklar geçti kutlu...

VI
İKİMİZ oturuyorduk düşünceler içinde
asma yaprakları alacasında – sen ve ben –
ve kokulu sarmaşıklar arasında üstümüzde
vızıldıyordu bir yabanarısı bir yerden.

Işınlar duruyordu, renkli haleler,
senin saçlarında kısaca dinlenmeye...
Salt bir kez usulca söylediğim sözler:
"Ne kadar güzel gözlerin var." Diye.

VII
SARIŞIN baş camların ardında
zarifçe ayrışıyor her şeyden, -
yıldızlanıyor mu toz bulutuna
yoksa içeriye doğru benden?

O ufak baş mı, o sevimli,
bağlamış beni tutan,
yoksa toz hareketi mi
orada güneşli dünyadan?

Biri birine doğru bakmıyor.
Gizliden, alınlar huzur dolu
akşam adım adım geçiyor...
Ya biz? Biz de seyrediyoruz onu. –

VIII
LİESE giriyor bugün on altısına.
Yoncalar arasında buluyor bir dörtlü...
Ötede üşüşür bir oğlan sürüsü gibi arasına:
yaban hindibalar sarışın saçla
etrafı yıldızsı baldıran örtülü.

Baldıranın ardında çömelmiş dev Pan,
o delidolu, başıboş kalfa.
İşte bakıyor kaçamak Liese gelmekte yandan
ve gülerek yuvarlıyor düz çayırdan
coşan rüzgârı dalga dalga...

IX
RÜYADAYIM asmalar içinde
sarışın yavrucuğumla;
eli titriyor, perice ince,
sımsıcak sıkınca avcumda.

Sarı bir sincap gibi ışık
kayar yansıyıp öteye,
kondurur mor gölge aşık
lekeleri beyaz giysiye.

Gönlümüzde yatıyor mutlu kar
altında altın güneşli susuş.
İşte kadife kuşamıyla vızıldar
bir yabanarısı kutsayış...

X

BİR dünya deryası ışık dolu,
sevgilinin gözünü sarar,
düş çehreler seliyle sağı solu
basınca tertemiz ruhu sular.

Sonra titrerim pırıltı şiddetinden
koşarken durakalan bir çocuk gibi,
Noel çamlı odanın görkeminden
sessizce açılınca iki kanatlı kapı.

XI

BEN bir oğlandım henüz. Biliyorum, dendi:
Bugün kuzin Olga gelecek ziyarete.
Sonra ışıltılı çakıldan gelirken gördüm seni,
sıkışmış, rengi solmuş, dar giyite.

Sofraya geçildi sonra yaş baş sırasıyla
ve biraz ıslatıp gırtlağı serinden;
ve kadehim seninkinde çınlayınca,
duydum ruhumda bir çatlayış inceden.

Şaşkın bakıp yüzüne, unuttum
katılmayı sohbetine diğerlerinin,
kuru boğazıma oturdu çünkü boğum
gibi için için bir ağlama derin.

Parkta gezindik. – Mutluluktan söz ettin
ve öptün dudaklarımı uzun uzun,
ben de ateşli öpüşler kondurdum senin
alnına, ağız ve yanağına mahzun.

O an usulca yumdun gözlerini,
duymak için sonsuzunu hazzın...
Ve kalbim sezdi: o an sen hani
ölümüne günahlara hazırdın...

XII

GECE gümüş kıvılcımlı giysiyle
saçıyor düşleri avuç dolusu,
dolduruyor düşler esrikliğiyle
ağzına dek derin ruhumu.

Çocukların noeli gördüğü gibi
dolu parıltı ve yaldızlı ceviz, -
görüyorum seni mayıs gecesi
öperken bütün çiçekleri sessiz.

XIII

İŞTE öldü gün. Büyüleyiciydi orman,
ve boğalar altında siklamenler kanadı,
yüksek çamlar kızıla döndü, dal daldan,
bir rüzgâr vardı, - ve yoğun kokular taşıdı.
Yorgun düştün bizim uzun yolumuzdan,
yavaşça fısıldadım senin tatlı adını:
O an deldi geçti deli güçle hazdan
tohumuyla kalbinin beyaz zambağı
tutkunun ateş zambağı candan.

Kızıldı akşam – ve ağzın kıpkızıl,
kavuşunca dudaklarım ona özlemden yangın,
ve bizi tutuşturan yalım harıl harıl,
yaladı kıskanç giysileri yaygın...
Orman sessizdi ve gün ölüydü asıl.
Bizim için ama dirildi Mesih ansızın,
günle öldü kıskançlık ve yokluk batıl.
Ay kocaman gelip tepeye dayadı sırtın,
indi mutluluk beyaz tekneden usul usul.

XIV

LEYLÂKLAR parlıyordu bahçede,
bir ayinle doluydu akşam, -
o zamandı işte, ayrıldık biz de
üzgün ve öfkeli ettik ram.

Güneş hummalı ateş düşlerinde
öldü ardında boz uzak yamaçların,
ve şimdi söndü beyaz entarin de
ardında çiçekli ağaçların.

Işıltının yittiğini gördüm yavaştan
ve ürktüm titreyip korkak bir çocuk gibi,
uzun süre parlak bir ışığa bakan:
Kör müyüm ben şimdi? –

XV

ÇOĞUN ufak bir çocuk görünüyorsun bana, -
o zaman ciddi ve yaşlı hissediyorum kendimi, -
yalnız çok hafiften çan berrağı gülüşün ama
yankısıyla sarıdığında içimi.

Sonra kocaman çocuk hayreti içinde
açılınca gözün, derin ve sımsıcak, -
seni öpmek istiyorum ve sana bir de
bildiğim en güzel masalı mırıldamak.

XVI

BİR mutluluğa gönlüm kösnül,
bir kısa, aptalca çılgın tansığa...
Kaynak şırıltısı karaçam fısıltısında gönül
duyuyor başladı o yaklaşmağa...

Ve eteği erguvan tepelerden
soluk maviye yüzünce gümüş tekne ama, -
o zaman gölgesi ağır ağaçlar altında çiçeklerden
görüyor başladı o yaklaşmağa.

Beyaz giysiyle; tıpkı sevdiğim, o ölen,
yürüdüğü gibi Pazar günü benimle toz ve çalı arasında,
yüreğinde o çiçeği yalnızca, o kırmızı gülen,
takmış mıydı o da?...

XVII

GİDİYORDUK güz rengi kayınların altında,
veda acısıyla gözler kırmızı ikisi de...
"Sevgilim, gel, çiçek aramaya."
Dedim ürpererek: "Onlar öldü bile."

Sözüm salt ağlamaktı. – Gökyüzünde
soluk bir yıldız çocukça gülümsüyordu.
Bitkin gün ölerek gitti atalar yöresine,
ve bir karga uzaktan ötüyordu. –

XVIII
BAHARDA ya da düşte
sana rastladım bir zaman,
ve şimdi birlikte yürüyoruz güz günü,
ve sen elimi tutup ağlıyorsun bir ân.

Kaçan bulutlara mı ağlıyorsun?
Kan kırmızı yapraklara mı? Sanmam işte.
Duyuyorum: bir zaman mutluydun sen
baharda ya da düşte...

XIX
KIZIN hiç öyküsü olmadı,
olaysız geçti yıllar art arda –
aniden geldi ışık doldu...
aşk ya da neyse adı.

Sonra birden ürküyle aktı elinden,
evinin önü bir gölet şimdi...
Bir düş gibi başlar görünürken,
biter bir yazgı gibi.

XX

ARTIK güz geldi. Gün tezden
yumdu gözünü kendi kanında.
Alaca karanlıkta yalnız çiçek içten
yandı küçüğün yamuk şapkasında.

Eprimiş eldiveniyle okşadı hemen
elimi kız sevecen ve usulca. –
Sokakta kimse yok başka, o ve ben...
Ve ürkekti: Yolcu musun? "Yolcu."

Durdu, kafasını veda dolu kıvıl kıvıl
paltomun kumaşına gömerek...
Şapkacığından baş eğdi gül kızıl,
ve akşam yorgun gülümseyerek.

XXI

BAZEN derim: Keder ve çile sonrası
felek beni artık kutsayacak,
törensel Pazar sabahı
gülüşen kızlar karşıma çıkacak...
Bayılırım gülüşlerine.

Uzun süre çınlar gülüş sonra kulağımda,
hiçbir zaman, sanırım, unutamam bunu...
Gün yitince yamacın ardında,
şarkısını söylemek isterim... Oysa onu
işte artık yukarda yıldızlar söylemekte...

XXII
Uzun süre, - uzun süre...
ne zaman – hiç bilemem...
bir çan vurdu, bir çayırkuşu şakıdı yine –
ve bir yürek vurdu öyle içten.
Gökyüzü öyle parlak genç orman yamacı üstünde,
leylâğın yükü çiçekten, -
ve bir kız, incecik, Pazar giysisiyle,
bakar şaşkın sorular gözlerinden...
Uzun süre, - uzun süre...

İÇİNDEKİLER

Önsöz 5
Düşten Taç 9
Kıral Şarkısı 9
Düşlemek 10
I-XXVIII
Sevmek 38
I-XXII

Rainer Maria Rilke, 1896 yılında Düşten Taç (Traumgekrönt) adlı kitabını yayımladı. Bu, genç şairin ikinci şiir kitabıydı. Rilke dizimizde ikinci şiir kitabı olarak biz de bu kitapta yer alan bütün şiirleri Yüksel Pazarkaya'nın çevirisiyle ilk kez Türkçe'de sunuyoruz.

Bu şiirler, şairin sonraki yıllarda gelişen olgunluk dönemini hazırlıyor ve büyük bir yeteneği muştuluyor. *Şiir Ben*'i, bir yandan düş ve düşlem evreninde dolanırken, bir yandan da insanın iç evreninde, sevgi dolaylarında yolculuklara çıkıyor. Ancak, her durumda *Şiir Ben*'i, yaşamdan ve dış dünyadan kopuk değil.

Yaşamı omuzlamalısın onurla,
o küçültür yalnızca küçükleri;
dilenciler kardeş diyebilir sana,
yine de olabilirsin kıralın biri.

ISBN 975-406-805-4